

EU:s klimatpolitik

Klimatförändringarna orsakar redan stora problem i Europa. Extremtorka, skogsbränder, värmeböljor, stormar, skyfall och översvämningar har blivit allt vanligare. Tillgången på vatten, möjligheten för barn och äldre att skydda sig från värme, skördar som slår fel, hur man ska försäkra sitt hus från översvämningar och stormar, det är frågor som påverkar vanliga människors ekonomi och hälsa redan idag. Som vanligt när det handlar om stora katastrofer är det de fattiga och mest utsatta som drabbas mest.

Det är helt klarlagt att vi måste minska användningen av växthusgaser för att inte konsekvenserna ska bli ännu värre för möjligheten att bo och leva i stora delar av världen och Europa. EU:s svar på klimatutmaningen kallas för ”gröna given”. Grunden i den gröna given är EU:s nya klimatlag, som slår fast att Europa ska bli världens första fossilfria kontinent senast 2050 och att utsläppen ska minska med minst 55 procent till 2030 (från 2005 års nivåer). För att nå klimatmålet 2030 har EU lanserat klimatpaketet ”Fit for 55”. Paketet innehåller en rad reformer som sätter högre mål för och driver på för investeringar i förnybar energi, energieffektivisering och hållbara bränslen. Lagstiftningen för att minska utsläppen av andra kraftfulla växthusgaser som metan, f-gaser och ozon har skärpts markant. Man har också satt ett stopp för nyförsäljning av fossildrivna bilar från 2035, vilket kommer innebära att hela EU:s bilflotta ska vara förnybar senast 2050.

Sverige har länge varit en förebild för andra länder när det gäller vår nationella klimatpolitik. Men med den europeiska gröna given och Fit for 55 har EU tagit stora kliv framåt, samtidigt som Sveriges klimat- och miljöpolitik tappat styrfart med den högerkonservativa regeringen. EU:s klimatpolitik håller därför på att få en alltmer avgörande roll för Sveriges omställning.

Utsläppshandeln

EU:s utsläppshandelssystem är antagligen världens mest effektiva och kraftfulla verktyg för att prissätta och minska utsläpp. I korthet fungerar utsläppshandelssystemet som så att industrier och flyget får köpa utsläppsrätter för att få rätt att släppa ut växthusgaser, till ett gemensamt pris. Genom att begränsa antalet utsläppsrätter ökar priset på utsläpp vilket gör det allt mindre lönsamt att ägna sig åt utsläppande verksamhet och mer lönsamt att ställa om till fossilfritt.

Med reformen av utsläppshandeln inom Fit for 55 kommer antalet utsläppsrätter att minskas kraftigt under 2020-talet, motsvarande två år av Sveriges totala utsläpp.

EU kommer också införa klimattullar, vilket kommer öka trycket att ställa om för företag som exporterar till EU. Fler sektorer kommer också att fasa in från 2026; sjöfarten, transporter och bostäders uppvärmning. Sammantaget kommer 75 procent av alla EU:s utsläpp omfattas av utsläppshandeln från år 2027.

Fit for 55 i Sverige

Inom ramen för Fit for 55 ökar Sveriges ansvar för att minska sina utsläpp med 50 procent från 2005 i de så kallade icke-handlande sektorerna, det vill säga de sektorer som inte omfattas av utsläppshandeln: transporter, jordbruket, el och fjärrvärme, avfall och arbetsmaskiner. Utöver detta stärks också kraven på Sverige att öka inlagringen av kol i skog och mark med ca tio procent till 2030 (från 2016–2018 års nivåer). Detta kommer framförallt att öka behovet av att minska Sveriges utsläpp i transportsektorn och jordbruket till 2030, samt att kolinlagringen i de svenska skogarna och våtmarkerna behöver öka.

EU och klimatpaketet Fit for 55 driver på utvecklingen i en positiv riktning för svensk industri och sysselsättning. Den gemensamma klimatpolitiken i EU skapar lika villkor för företag som går i bränschen för klimatomställningen, vilket är bra för svenska företag som vill ligga långt fram. Klimattullar på fossila varor utanför EU är också bra för att skydda svenska företag som investerar i den gröna omställningen, och säkra att produktion och jobb inte flyttar till andra länder och fortsätter att släppa ut.

Samtidigt höjer det kraven på svenska politiker att skapa förutsättningar för företagen att ställa om, med effektiva tillståndprocesser, tillgång till förnybar el samt effektiva och fossilfria transporter. Hur EU:s klimatpolitik påverkar Sverige beror i stor utsträckning på hur väl svenska politiker lyckas genomföra en framgångsrik klimat- och industripolitik. EU har satt ramarna, men det är mycket upp till medlemsländerna själva att utforma hur de ska nå målen om minskade utsläpp. Därför är det avgörande att vi har en svensk regering som tar klimatomställningen på allvar och har en ambitiös industri- och jobbpolitik.

Skogspolitiken

För att nå klimatmålet om ett klimatneutralt EU 2050 måste också de så kallade negativa utsläppen öka. Det handlar om att öka kolinlagringen i skog och mark, men också att fånga in och lagra koldioxid på teknisk väg i industrier. Kolinlagring innebär att minska mängden koldioxid i atmosfären genom att binda in den i marken, i växtlighet eller på mekaniskt/mineraliskt vis.

Alla EU-länder har fått ett utökat ansvar för att öka kolinlagringen i skog och mark. Sverige har fått ansvar att öka sin kolinlagring med runt tio procent till 2030, cirka 4 miljoner ton koldioxid. Det är upp till Sverige att bestämma hur vi ska uppnå målet om ökad kolinlagring till 2030. Det ökade betinget kommer dock att innebära att kolinlagringen i den svenska skogen behöver öka, eftersom det finns få andra snabba sätt att öka kolinlagring till 2030.

Även andra insatser kommer att behövas för att komplettera skogens insatser fram till och efter 2030, exempelvis att återvåta våtmarker samt att fånga in koldioxid på teknisk väg. Förslaget om ökad kolinlagring i skog är kontroversiellt i Sverige eftersom det påverkar vår skogsindustri.

Konflikt

I nästan 70 procent av alla omröstningar i Europaparlamentet som har att göra med EU:s gröna giv har Sverigedemokraterna röstat nej. Det gör SD till de främsta motståndarna i EU till den gemensamma klimat- och miljöpolitiken. SD röstade emot klimatlagen, emot att skärpa utsläppshandeln och att införa klimattullar. Moderaterna har också verkat för senarelagda klimatmål och en lägre ambitionsnivå när det kommer till att öka priset på utsläpp i utsläppshandeln. Samtidigt monterar Moderaterna ned klimat- och industripolitiken i Sverige vilket går helt emot EU:s ambitionshöjningar.

Under det första kvartalet 2023 var Sverige ett av sex EU-länder som ökade sina utsläpp samtidigt som vi hade den lägst tillväxten i EU.

Frågor att diskutera:

- EU:s klimatpaket "Fit for 55" är i princip redan färdigförhandlat. Hur kommer klimatfrågan präglade EU-valet?
- Vad kan EU göra för att minska effekterna av klimatförändringarna?
- Hur påverkar klimatpolitiken i EU Sverige?
- Vad kan vi göra lokalt, regionalt och nationellt för att åstadkomma en rättvis omställning?

Här finns mer att läsa:

Faktablad om Europeiska unionen "Kampen mot klimatförändringarna":

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sv/sheet/72/kampen-mot-klimatforandringarna>

Den gröna given:

<https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/green-deal/>

Fit for 55:

<https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>